

Урок 100. УРОК РОЗВИТКУ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ. СКЛАДАННЯ ТЕКСТУ-ОПISУ ЗА КОЛЕКТИВНО СКЛАДЕНИМ ПЛАНОМ З ОПОРОЮ НА ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Дата _____

Клас _____

Мета: вчити учнів складати текст-опис за колективно складеним планом з опорою на допоміжні матеріали; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати навички усного і писемного мовлення, пам'ять, творче мислення, увагу, уяву, спостережливість; виховувати почуття прекрасного.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Читання оповідання А. М'ястківського «Наш рід» (див. додатковий матеріал до уроку на с. 3)

2. Бесіда за змістом оповідання

- Як ви вважаєте, чому мама назвала вишиванку українською?
- Чим вона відрізняється від одягу сусідів — жителів Росії, Молдови, Білорусі?
- Поясніть, як ви розумієте назву оповідання.
- Які традиції українського народу ви знаєте?
- Що ви знаєте про український костюм?
- Із яких елементів складається національний костюм?

Жіночий костюм

Сорочка — найдавніший одяг наших предків, її носили з плахтою або запаскою. З-під плаhti або запаски виднівся нижній вишитий край сорочки, що називався подолом. Українські сорочки шили з білого домотканого лляного або конопляного полотна або з купленої білої бавовняної тканини.

Запаски бували двох видів. Перший — це чотирикутний шматок тканини із зав'язками на верхніх кутах. Такі запаски одягали по дві одразу: одну спереду, а іншу — ззаду. Другий — це довгий шматок тканини, у який загортали таким чином, щоб кінці його сходилися попереду.

Плахта була у два рази ширша від запаски. Це два полотнища, зшиті уздовж до половини.

Плахта й запаска підв'язувалися крайкою, яка могла бути тканною або плетеною.

Поверх сорочки на верхню частину тіла жінки й дівчата одягали корсетку, що шилася з оксамиту або шовку.

Жіноче взуття — традиційні червоні та чорні чоботи, черевички; постоли.

Чоловічий костюм

Наші предки носили довгі білі полотняні сорочки. Таку сорочку одягали безпосередньо на тіло й завжди поверх штанів, «на випуск». Навколо низького комірця-стійки така сорочка мала багато складок. Розріз був посередині грудей. Основними кольорами вишивки на чоловічих сорочках були червоний, синій, жовтий і зелений.

Поверх сорочки одягали жупан чи одяг без рукавів, корсетку або лейбик, що підв'язувалися шовковим, вовняним чи бавовняним поясом.

Із давніх часів в Україні носили широкі штани особливого крою, які заправлялися в чоботи або прив'язувалися до халяв шовковими шнурками із золотом та срібною бахромою на кінцях. Називалися такі штани шароварами. Вони були поширені в Україні в XVII–XVIII століттях як зручний одяг для

верхової їзди. Поступово (приблизно до кінця XIX століття) були замінені вузькими штанами. У народі про шаровари говорили: «Ой, гоп, штани-шаровари, куповані в Києві на базарі», «Шаровари сині, а ще двоє дома в скрині» та ін.

Основним взуттям чоловіків були чорні юхтові або хромові чоботи. Хромові, як правило, носили заможні селяни, юхтові — біднота. Чоловіче взуття було переважно чорного кольору, й обов'язково з гострим носком.

Одяг для жінок і чоловіків

Кожух і шуба — основний одяг узимку. Кожухи були в основному домашнього виготовлення й шилися з овечих шкур, а шуби — з хутра лисиці або інших тварин.

Кептар — це короткий кожушок без рукавів.

Свита — приталений верхній одяг, який шили з домотканого сукна.

Головні убори

Хустки — основний і улюблений головний убір української жінки. У різних місцевостях вони відрізнялися кольорами, способом зав'язування й призначенням.

Шапки — основний чоловічий головний убір. За українською традицією, ходити з непокритою головою можна було тільки на похоронах або біля церкви; переступаючи поріг будинку, шапку теж потрібно було знімати.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ

IV. НАПИСАННЯ ПЕРЕКАЗУ

1. Робота за підручником (с. 158) і завданнями, вміщеними у «Зошиті з розвитку писемного мовлення» (с. 50–54)

2. Фізкультхвилинка

Інформація для вчителя

Іван Макарович Гончар — український скульптор, графік, маляр, етнограф, колекціонер. Народився в багатодітній (8 дітей) селянській родині. Навчаючись у 4-му класі, здобув перше місце на районній художній виставці.

1927 року до його села приїхав музикант і фольклорист Максим Коросташ, який, дізнавшись про талановитого хлопця, взяв його під свою опіку, допоміг поступити в Київську художньо-індустріальну школу й оселив у своїй квартирі на Гоголівській вулиці. У цей час І. Гончар мав змогу зустрічатися з музикознавцем Климентієм Квіткою та письменницею Оленою Пчілкою.

За участь у Другій світовій війні, яку закінчив у Берліні, отримав орден Вітчизняної війни II ступеня, медалі «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною». По закінченні війни йому вдалося попрацювати у Віденській академії мистецтв, поїздити містами Європи, замальовуючи її архітектурне обличчя.

Словникова робота

Замріяний — який віддався мріям, поринув у мрії.

V. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

- Чого вчилися на сьогоднішньому уроці?
- Що нового дізналися?
- Чи сподобався вам урок? Чим саме?

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДО УРОКУ

Читання оповідання А. М'ястківського «Наш рід»

НАШ РІД

Мама вишиває на білому полотні зелений барвінок. Жовтогарячі чорно-бривці, сині волошки, навіть маленьку вуточку вишила.

— Що це буде, мамо? — запитує Михайлик.

— Українська святкова сорочка для тебе.

— Чому українська? — випитує хлопчик.

— Тому що вишиваю такі квіти, які ростуть на нашій землі. А земля наша називається Україною. А ти — маленький українець.

— А ти, мамо?

— І я, і твоя бабуся — українки, твій тато й дідусь — українці. Ми українського роду й любимо нашу землю, наші квіти. Україна — наш рідний будинок і сусіди в нас є — Білорусь, Росія, Молдова.

— А хіба в сусідів такі ж квіти ростуть, як у нас?

— І такі, й інші — свої, тому вишивки в нас схожі й водночас різні.